

Esimese registripõhise loenduse väljakutse seoses tegelike ja registreeritud elukoha andmetega

Statistikaamet
Andres Oopkaup

Statistikaameti roll

- Miks üldse riigis statistikaametit vaja on?
 - Definiitsioon: Massnähtuste (!) uurimise teadus. *Rakendusstatistika tegeleb andmete kogumise ja kirjeldamisega (kirjeldav statistika), samuti andmete modelleerimisega (reaalsete andmete põhjal). Matemaatiline statistika uurib statistika teoreetilisi aluseid, ta uurib statistiliste andmete põhjal järelduste tegemise meetodeid. Matemaatilise statistika üheks aluseks on tõenäosusteooria.*
- Statistikaameti roll on olla ühiskonnas sõltumatu diagnostika tegija

Rahvaarv - Riigi valikud

- Senine olukord:
 - Rahvastiku Register
 - Iga 10 aasta tagant loendus
 - Loenduse tulemuste korrigeerimine

- Plaan 2020:
 - Registrid korda
 - Statistika registrite põhiseks ja aktualiseerimise võimalus
 - Rohkem nutikaid lahendusi!

ES Registripõhise loenduse mured ja väljakutsed:

- Loenduse kvaliteet sõltub olulisel määral registrite ajakohasusest.
 - Hetkel kasutusel 18 erinevat allikat
 - Erinevad registrid on erineval tasemel
- Elukoha määratlemine
- Leibkondade moodustamine
- Automatiseerimine

REGREL suurim murekoht – isikute ekslik elukoht registrites

- Sellel murel on Eestis pikk ajalugu.

Peale taas-iseseisvumist muutus elukoha registreerimine vaba-tahtlikuks ja kuigi praegu on see kohustuslik, ei teadvusta seda suur osa elanikkonnast.

- Ekslikul elukoha registreerimisel on mitu põhjust:

- Võimalus kasutada Eesti teenuseid välismaal elades;
- Erinevate kohalike omavalitsuste poolt pakutavad hüved (tasuta ühistransport Tallinnas, erinevad sünnitoetused);
- Teatavate teenuste (lasteaiakoht, koolikoht) elukohapõhine määratus;
- Mugavus, unustamine, hoolimatus.

Mis sellest?

- Registri põhise loenduse korral moodustatakse leibkond ühes eluruumis elavatest isikutest (*sinna registreeritud*).
- Kui leibkonna liikmed on registreeritud erinevatesse elukohtadesse, siis jaguneb leibkond statistika silmis mitmeks osaks.
- Registri põhise leibkondade arvestuse tulemusena tekkis RELi andmetega võrreldes rohkem üksikvanema leibkondi, sest sageli on vanemad registreeritud erinevatesse eluruumidesse.
- Eksliku elukoha registreerimise tulemusena pole teada ka asulate täpne elanike arv.

ES Miks pole hea mõte teha järgmine rahvaloendus kombineeritud viisil?

- Kuidas oleks rakendatav idee küsida inimestelt nende elukohta tavalooendusena või internetipõhiselt?
(Siin me ei räägi lahenduse korralduslikust või finantsküljest)
- Metoodikast tulenevad vastuväited kombineeritud küsitlusmetoodikale:
 - Ei paranda oluliselt tulemust;
 - Põhjustab vigu edaspidises rahvastikuarvestuses;
 - Ei ole kestlik.
 - Ei suuda piisavalt tihedalt teostada loendust

Kas internetiloendus parandab saadavat elukohtade infot oluliselt?

- REL parandas elukohtade infot kokkuvõttes mõnevõrra, kuid peamine paranemise allikas oli (FtoF) küsitlus-, mitte internetiloendus (33%).
 - Internetis märkisid paljud inimesed oma elukohaks registreeritud elukohta, mille nad olid valinud hüvede saamise eesmärgil.
- Põhimõtteliselt on internetiloendusel võimalik ka täiesti suvalise elukohta märkimine.

Tulemuste tõlgendamisega seotud küsimusele vastamiseks kasutame uuringute infot.

Küsitluse andmete lisamine registripõhisele loendusele ei ole kestlik

- Registripõhise loenduse elukoha määratlemisega seotud probleemid ei kao iseenesest ja hetkel pole ühtegi automaatselt toimivat põhjust nende kadumiseks tulevikus.
- Seega ei ole kombineeritud loendus, mille puhul elukoha andmed küsitakse vastajatelt interneti teel või ka küsitlusel, kestlik/jätkusuutlik.
- Ainus väljapääs on – leida kestlikke lahendusi, vajadusel arendada edasi kontseptsioone. (*seosed ja soodustused teenuste osutamisel või maksupoliitikaga*)

Vigade ja ebatäpsuste parandamine

- Parandamise võimaluste puhul jälgime jätkusuutlikkust.
 - Arvestame igal aastal residentsust ja jätame mitte-residendid rahvastikust välja. Nende elukoht on olnud kindlasti ekslik.
 - Ebatäpsed aadressid asendatakse täpsetega (id-koodiga varustatud aadressidega).
 - Arvestatakse isikute elamist institutsioonides.
 - Aadressandmete täpsustamise tulemusena paraneb elukoha registreerimise täpsus: *kui eluruumil oli ekslikult mitu aadressi, olid leibkonnaliikmed sageli registreeritud erinevatele aadressidele.*
- Nende sammude tulemusena paraneb tõenäoliselt elukohtade registreerimise täpsus vähemalt 3—5%.

Muutused residentsus indeksi kasutusele võtmisega

- Residentsus määratakse statistika tarbeks isikupõhiselt
- Residentsus määratakse kogu riigi tasemel.

Kui inimene on määratud mitteresidendiks, siis teda tõenäoselt Eestis ei ole. Residentsuse põhjal arvutatud rahvaarv on tõenäoliselt mõne tuhande võrra suurem kui varasem, seega ei kaotatud inimesi selle meetodiga ära.

- Elukohtade erinevuse põhjus on see, et rahvastikustatistikas otsustati loobuda loendusel määratud elukohast ja võtta kasutusele RR aadress.

Valikuuringute põhjal kontrollimisel selgus, et (üle Eesti) rahvaloenduse aadressi ja RR aadressi ekslikkuse tõenäosus on praktiliselt sama ja iga aastaga rahvaloenduse aadress muutub järjest ekslikumaks (sest seda ei uuendata).

Nii otsustatigi 2015. aastast võtta kasutusele RR aadressid. Tulemus näitas, et Tallinna lähivaldades olid erinevused rahvaloenduse ja RR andmete vahel kõige suuremad, kusjuures loendusandmed näitasid suuremat vallaelanike arvu

Elukohavahetused

15–74-aastastest tööelistest isikutest (983700) vahetas püsielukohta viimase 3 aasta jooksul **vähemalt ühe korra**:

- a) riikide vahel: **1%** (9 500)
- b) maakondade vahel: **3%** (31 900)
- c) maakonnasiseselt: **4%** (35 600)
- d) sama omavalitsusüksuse piires: **6%** (55 200)

Vähemalt ühe korra elukohta riikide vahel vahetanud inimeste soojaotus:

Sugu		%
Mees	4 000	42%
Naine	5 500	58%
Kokku	9 500	100%

"Kuldse ringi" valdade rahvaarvud

	RR, 01.01.2016	SA, 01.01.2016	Erinevus, arv	Erinevus, %
Harku vald	13661	13456	-205	-1,5
Jõelähtme vald	6215	6095	-120	-1,9
Kiili vald	4994	4945	-49	-1,0
Kose vald	7161	7066	-95	-1,3
Rae vald	15966	15794	-172	-1,1
Saue vald	10451	10301	-150	-1,4
Viimsi vald	18430	18041	-389	-2,1

“Mõtteid olukorra lahendamiseks”

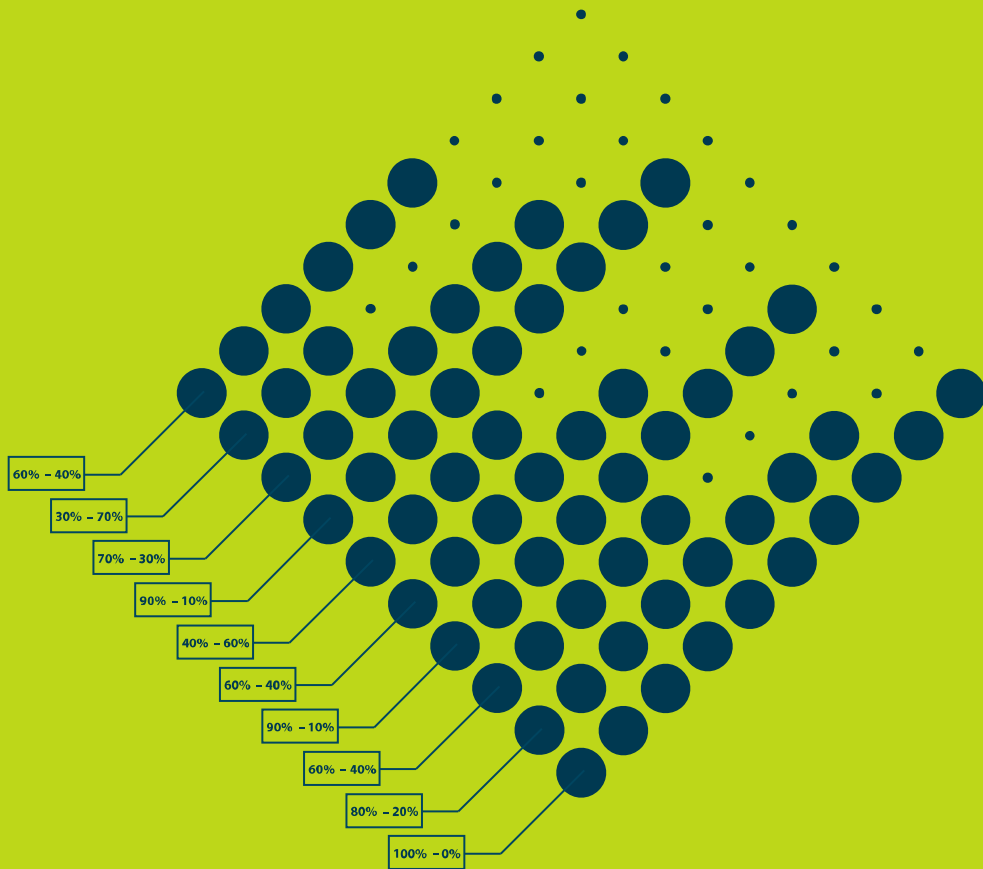
- Valla tegelike elanike elukohta adekvaatne registreerimine võiks saada lahenduse valla tasandil - lähedus. *Kui vald suudab pakkuda piisavalt häid teenuseid, olla oma elanike jaoks atraktiivne ja selles vallas elamine on prestiižne, siis elanikud registreerivad end selle valla elanikeks.*
- Elanikke teavitamine ja neile registreerimise kohustuse meelde tuletamine on valla huvides. *Kas seda üldse saab teha keegi teine?*
- Omavalitsuste liidud võiksid kokku leppida boonuste kehtestamises nii, et üksteise elanikke üle ei meelitataks. *Raskesti teostatav. Näiteks kooli- ja lasteaia kohad võiksid olla vabalt valitavad, ühistranspordi soodustused laieneda ka lähivaldade elanikele jne.*

“Mõtteid olukorra lahendamiseks”

- Statistikaamet ei määra ühegi inimese elukohta mingite muude andmete kui registrite järgi. Iga valla/asula RR elanikud loendatakse kokku, välja jäetakse need inimesed, kes ei ole mitu aastat Eestis elamise märke ilmutanud.
- Pole mõeldav, et SA tänapäeval käiks ükselt uksele koputamas ja selgeks tegemas, kes igas eluruumis elab. *Eestis on kõigil inimestel seaduslik kohustus oma tegelik elukoht RR-s registreerida ja seda kõik teavad. Selle täitmist pole kuidagi tagatud.*
- Igasuguste probleemide puhul tuleb leida see organisatsioon või asutus, kelle kompetentsi see kuulub (või kelle mõjupiirkonnas see on). *Statistikaametil ei ole praktilisi võimalusi lahendada probleeme, mis on seotud isikute elukoha registreerimisega.*

Veel probleeme?

- Uus haldusjaotus:
 - Kuidas statistikas seda olukorda kajastada?
 - Ettevõtjad ei taha aadressi anda!? Samuti ei soovi nad võtta kohustusi, andmete esitamiseks.
 - ...

ES

EESTI
STATISTIKA